

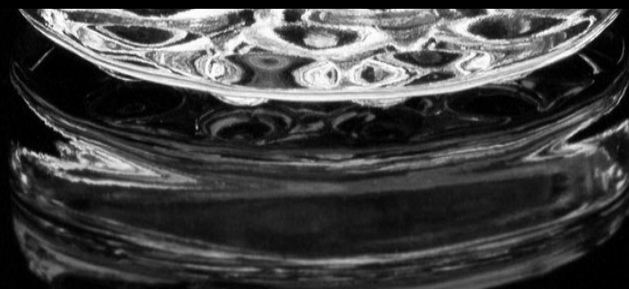

PORUCHY VYVOLANÉ UŽÍVÁNÍM
PSYCHOAKTIVNÍCH LÁTEK

OBEČNÁ ČÁST

ÚVOD

▼Tento seminář se bude zabývat

- ▶ “Duševními poruchami vyvolanými užíváním psychoaktivních látek”

▼Tento seminář se nebude zabývat

- ▶ Toxickými účinky látek → život ohrožujícími intoxikacemi

▼Behaviorálními závislostmi

- ▶ Patologické hráčství
- ▶ Internet gaming disorder (experimentální jednotka v DSM-V)

TROCHA EPIDEMIOLOGIE

ALKOHOL

- ▼ Česká republika
 - ▼ 10 – 16 litrů čistého alkoholu / osobu / rok
 - ▶ Pivo: 1/2
 - ▶ Lihoviny: 1/3
 - ▼ Množství lidí splňujících diagnostická kritéria pro závislost
 - ▶ Konzervativní odhad: 100 000 (1 %)
 - ▶ Realistický odhad: 200 000 – 300 000 (2 – 3 %)
 - ▶ Poměr ženy : muži: 1 : 2
 - ▼ Riskantní užívání alkoholu (1 porce alkoholu = 20 g)
 - ▼ Dospělí: > 6 porcí / sezení
 - ▶ 75 % mužů a 22 % žen
 - ▶ Adolescenti: > 5 porcí > 3x / měsíc
 - ▶ 21 %
 - ▼ Děti
 - ▶ ČR je v Evropě na čelních místech
 - ▶ 2/3 dětí mladších 13 let užilo alkohol

TROCHA EPIDEMIOLOGIE

ALKOHOL

▼ SVĚT

▼ Abusus nebo syndrom závislosti

- ▶ 240 000 000

- ▶ 8 % mužů

- ▶ 1,5 % žen

TROCHA EPIDEMIOLOGIE

TABÁK

▼ ČESKÁ REPUBLIKA

- ▶ Prevalence: 28 – 32 %
- ▶ 18 000 lidí ročně zemře na onemocnění spojené s kouřením

▼ Nezletilí

▼ 13 let:

- ▶ 1/2 zkušenost s kouřením

▼ 15 let:

- ▶ 3/4 zkušenost s kouřením
- ▶ 18 % pravidelní kuřáci

▼ SVĚT

▼ 22 % populace

- ▶ 32 % mužů a 7 % žen
- ▶ Příčiny úmrtí atribuatelné tabáku:
 - ▶ 11 % mužů a 6 % žen

TROCHA EPIDEMIOLOGIE

NELEGÁLNÍ DROGY

▼ ČESKÁ REPUBLIKA

▼ TOP 4 (v objemu užívání):

- ▶ Kanabinoidy (23 – 34 %)
- ▶ Extáze (4 – 10 %)
- ▶ Halucinogenní houby (4 – 9 %)
- ▶ LSD (2 – 6 %)

▼ Příklady počtu uživatelů

- ▶ Metamfetamin (pervitin): 31 000 lidí
- ▶ Opiáty: 9000 lidí
- ▶ Jakékoliv injekční drogy: 39 000 lidí

▼ SVĚT

- ▶ Kanabinoidy: 3,5 % populace
- ▶ Ostatní nelegální drogy: 1 % populace
- ▶ Intravenózní užívání: 0,3 % populace

PSYCHOAKTIVNÍ LÁTKY

- = „*drogy*“: alkohol, opioidy, kanabinoidy, sedativa, hypnotika, stimulancia, kofein, tabák, inhalační látky
- rozdělení dle účinku
 - budivé** (stimulancia- kofein, kokain, amfetamin)
 - tlumivé** (alkohol, opioidy)
 - halucinogenní** (kanabinoidy, LSD..)

MKN-10

F 1 x . y

MKN-10

F 1 x . y

- Stav: <0; 9>
- Látka: <0; 9>
- Psychoaktivní látky
- Psychiatrické dgg.

MKN-10

F 1 x . y

- .0 Akutní intoxikace
- .1 Škodlivé užívání
- .2 Syndrom závislosti
- .3 Odvykací stav
- .4 Odvykací stav s deliriem
- .5 Psychotická porucha
- .6 Amnestický syndrom
- .7 Reziduální poruchy a poruchy s pozdním nástupem
- .8 Jiné
- .9 Nespecifikované

.0 AKUTNÍ INTOXIKACE

- **přechodný stav následující po požití psychoaktivní látky, odezní po vyloučení látky z těla**
- ***příznaky:* poruchy vědomí, chování, vnímání, emotivity, poznávání i fyzilog. f-
cí**
- ***léčba:* dle závažnosti - zajistit vitální f-ce, podat antidotum, mírnit patolog. projevy chování**

.1 ŠKODLIVÉ UŽÍVÁNÍ

- **užívání psychoaktivní látky vedoucí k poškození zdraví - tělesnému (infekce - HIV) či psychickému (např. deprese)**
- **rizikové chování**
- ***léčba:* „krátká intervence“ + léčba potíží**

.2 SYNDROM ZÁVISLOSTI

- vzniká při opakovaném užívání psychoaktivní látky
- **diagnostická kritéria** : užívání dané látky po dobu jednoho měsíce (nepřetržitě) nebo opakovaně v kratších obdobích, výskyt 3 a více z následujících projevů:
 - touha či puzení užívat látku (*craving*)
 - potíže při kontrole užívání látky
 - odvykací stav
 - průkaz tolerance k účinku látky (provázené zvyšováním dávek)
 - postupné zanedbávání jiných potěšení, zájmů, zálib
 - pokračování v užívání látky i přes jasný důkaz škodlivých následků

.2 SYNDROM ZÁVISLOSTI

- závislost fyzická: somatický odvykací stav, průkaz *tolerance*
- závislost psychická: touha po užívání určité látky, potíže s kontrolou užívání látky, postupné zanedbávání jiných zájmů, pokračování přes důkaz škodlivosti
- typ závislosti vyplývá z vlastností zneužívané látky

.2 SYNDROM ZÁVISLOSTI

- klinická diagnóza“ závislost“ obsahuje i různé klinické varianty průběhu „závislosti“ (ty se mohou vyskytnout v průběhu doby u jednoho závislého jedince)
- *aktuální abstinence*
- *aktuální abstinence v chráněném prostředí (např. léčebna)*
- *aktuální abstinence v klinicky sledovaném substitučním režimu (např. methadon)*
- *aktuální abstinence při léčbě blokujícími látkami (např. disulfuram)*

.2 SYNDROM ZÁVISLOSTI

- **klinická diagnóza“ závislost“ obsahuje i různé klinické varianty průběhu „závislosti“ (ty se mohou vyskytnout v průběhu doby u jednoho závislého jedince)**
- ***aktivní závislost (aktuální užívání)***
- ***souvislé užívání (alkoholový několikadenní tah)***
- ***epizodické užívání (např. dipsomanie - kvartální pijáctví)***

.3 ODVYKACÍ STAV

- **abstinenční syndrom (syndrom z odnětí)**
- **následuje po vysazení či snížení opakovaně, dlouhodobě užívané psychoaktivní látky**
- ***symptomy* - psychické i somatické, poruchy vědomí, vnímání, chování, poznávání, fyziolog.funkcí**

.4 ODVYKACÍ STAV S DELIRIEM

- **odvykací stav může být spojen s deliriem (např. delirium tremens u alk. závislosti)**
- ***symptomy* psychické a somatické**
- ***typické trias* : kvalitativní porucha vědomí, halucinace a iluze, výrazný tremor**

.5 PSYCHOTICKÁ PORUCHA

- = *toxická psychosa*
- vzniká během či bezprostředně po požití psychoaktivní látky, trvá více než 48 hodin, při abstinenci se upraví do 1-6M
- *symptomy* : poruchy vnímání, abnormní emoce, chování, psychomotorika, bludy, vědomí jasné
- *dif.dg.*: akutní intoxikace (< 48hodin), psychot. porucha jiné etiologie ,delirium (anamnéza)

.6 AMNESTICKÝ SYNDROM

- **chronické zhoršení krátkodobé paměti, bezprostřední paměť zachována**
(dlouhodobá může být zhoršena), poruchy časového řazení události, schopnost učit se novému, kognitivní funkce zachovány
- ***dg.:* klinický obraz, psychologie, není korelace mezi nálezem v zobrazovacích metodách a tíži poruchy**
- ***léčba* : abstinence, nootropika, vitaminB, trénink**

.7 REZIDUÁLNÍ PORUCHY

- **demence**
- **poruchy osobnosti, chování**
- **poruchy nálady**
- **narušení kognitivních f-cí**
- **psychotické reminiscence = flashbacky -**
epizodické, krátce trvající poruchy vnímání, spontánní opakování zrakových halucinací, tělesných pocitů, intenzivní emoce, které se vyskytly v minulosti při požití např. halucinogenů, kanabinoidů, kokainu

TERAPIE

- **Hlavní předpoklady : komplexnost , dostupnost, odpovídající délka, odpovídající metody a prostředky, spolupráce s dalšími institucemi**
- **charakter sítě zařízení, pohyb pacienta řídí, zprostředkovává „koordinální centrum“, které na základě terapeutického plánu, ve spolupráci s ostatními institucemi, určuje pořadí, ve kterém pac. absolvuje příslušný typ péče - „matching „ párování potřeb pacienta s adekvátním léčebným plánem**

TERAPIE

- **„koordinální centra „ - *ordinace pro alkoholismus a jiné toxikomanie (AT amb.), K centra* (nizkoprahová, kontaktní práce, poradenství, hygienický, zdravotnický servis, výměnné programy (použité inj. náčiní za nové - systém omezování rizik - harm reduction)
náplň : poradenskou, diagnostickou, léčebnou činnost, cíle : 1. nastolení abstinence, 2. udržení abstinence**

PRŮBĚH TERAPIE

- **ad 1. detoxifikace** - zvládnutí abstinčního stavu , náhrada zneužívané látky jinou, chemickou obdobnou látkou, která potlačí abstinční potíže, možno ambulantně i za hospitalizace
- **detoxikace** - často předchází detoxifikaci specifický (dle typu látky) léčebný program, jehož cílem je eliminovat psychoaktivní látku z těla (např. při život ohrožujících intoxifikacích)

PRŮBĚH TERAPIE

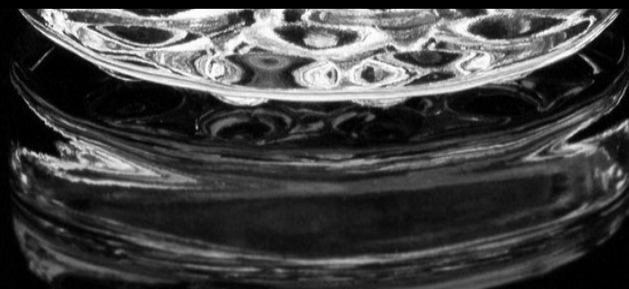
- **ústavní péče** - odvykací pobyt v léčebném zařízení (hospitalizace v léčebně), může být zahrnuta i detoxifikace, cíl: základní psychická a fyzická stabilizace stavu, program : psychoterapie, pracovní terapie, podpůrná farmakoterapie
- **následná léčba** - denní stacionáře, ambulance, terapeutické komunity (dlouhodobé pobyty 1-2 roky), chráněnné bydlení

FARMAKOLOGICKÉ POSTUPY

- *léčba cravingu* - snižování žádostivosti po droze :
psychoterapie, farmakoterapie -acamprosat, naltrexon,
nácvik soc. dovedností
- *substituční léčba* - terapeutický postup, při kterém je
původně zneužívaná látka nahrazena látkou s
výhodnějším profilem (např. metadon):
 - krátkodobá* tzn. rychlá detoxifikace
 - udržovací* - dlouhodobá (i doživotně, např.
metadon, naltrexon)
- *senzitivizující léčba* - podávání látky obracející účinek
drogy v nepříjemný zážitek (např. disulfuram -Antabus)

SPECIÁLNÍ ČÁST

Alcohol

Alkohol

- poruchy způsobené přímým účinkem alkoholu na CNS:
 - *bezprostředně* (akutní intoxikace)
 - *následek chronického užívání* (odvykací stav, psychotická poruchy, amnestický syndrom)
- poruchy projevující se návykovým chováním související s konzumací alkoholu (narušená kontrola), které mohou vyústit v závislost (syndrom závislosti na alkoholu)

Alkohol - akutní intoxikace

- ebrieta - opilost
- symptomy ~ množství, osobnost, tolerance
nižší dávky působí *stimulačně* (PM excitace, elace nálady, mnohomluvnost, zvýšené sebevědomí, snížení sebekritičnosti, zábran, agresivita), při vyšších dávkách - *útlum* (únava, inkoordinace pohybů, dysartrie, somnolence, spánek)
- 4 stadia opilosti dle hladiny alkoholu v krvi:
 - 1) *excitační* stadium do 1.5g/kg, lehká opilost
 - 2) *hypnotické* st. 1.6-2 g/kg, opilost středního stupně
 - 3) *narkotické* stadium > 2g/kg, těžká opilost
 - 4) *asfyktické* stadium > 3g/kg těžká alkoholová intoxikace , riziko bezvědomí, zástavy dechu, oběhu

Patologická intoxikace alkoholem

- *patická ebrieta* - patická reakce na alkohol
- malé dávky alkoholu u jedinců se sníženou tolerancí alkoholu
- *příznaky* : kvalitativní porucha vědomí, neadekvátní chování - vzrušivost, agitovanost, agresivita (výbuch vzteku), poruchy emocí (úzkost, strach), poruchy vnímání (halucinace), poruchy myšlení (bludy). Stav končí usnutím, následně ostrůvkovitá amnézie.

Alkohol - škodlivé užívání

- **abusus alkoholu** - takový způsob užívání alkoholu, který vede *poškození zdraví* (tělesné či psychické), předchází závislosti
- **somatické poškození** - např. poškození GIT, hepatopathie (průjmy, dysfagie, gastritidy, jícnové varixy) ↑ riziko ca on., avitaminózy, endokrinopatie (pseudocushingův sy), poruchy hemokoagulace, krvetvorby, f-ční, posléze orgánové postižení oběhového systému (kardiomyopatie, arteriální hypertenze), poškození nervového systému (polyneuropathie, mozk. atrofie, alkoholická epilepsi, sy deficitu thiaminu) (laboratoř: zvýšené hodnoty MCV, ALT, AST, GMT, specifické vyšetření CDT)
- **psychické poškození** - např. depresivní stavy po opilosti,

Závislost na alkoholu

- *psychická i fyzická*
- rozvoj závislosti: zvýšená tolerance k alk., postupná ztráta kontroly v pití, zanedbávání jiných potřeb a zájmů, postupně změny myšlení, chování
- rozvinutá závislost : potřeba denní konzumace pro adekvátní fungování, odvykací potíže při abstinenci, ranní doušky, palimsety - okénka (výpadky paměti na období opilosti), třesy, zdravotní problémy, společenské selhávání, posléze pokles tolerance k alkoholu (posléze menší množství alkoholu vyvolává příznaky opilosti)
- pro stanovení dg. musí být splněna obecná kritéria „Závislosti“ dle MKN 10

Klasifikace závislosti na alkoholu dle Jellineka

- tzv. Jellinekova typologie abusu alkoholu :
- alkoholismus typu α - problémové pití, „sebemedikace“, k odstranění dysforie, tenze, úzkosti společensky nedisciplinované pití)
- alkoholismus typu β - příležitostný abusus časté pití ve společnosti, následkem somat. poškození
- alkoholismus typu γ - zhoršená kontrola při zachovalé schopnosti abstinence, nárůst tolerance, psychická závislost, somat. i psych. poškození
- alkoholismus typu δ - neschopnost abstinence, chronická konzumace, udržování „hladinky“, bez projevů opilosti, vyjádřená fyzická závislost a poškození
- alkoholismus typu ϵ - epizodický abusu (kvartální pijáctví, dipsomanie) s obdobími abstinence

Závislost

- **CAGE dotazník**
 - Have you ever felt the need to Cut down on drinking?
 - Have you ever felt Annoyed by criticism of your drinking?
 - Have you ever felt Guilty about your drinking?
 - Have you ever taken a morning Eye opener?
- > 3 pozitivní odpovědi → 100 %
senzitivita pro závislost na alkoholu
- Nevýhoda – nelze rozeznat aktuální a
minulý abusus alkoholu

Alkohol - odvykací stav

- u osob s anamnesou dlouhodobého intenzivního abusu alkoholu
- nastupuje do do 4-12 hodin po vysazení alkoholu či redukcí dávky
- nekomplikovaný či s křečemi
- příznaky : třes rukou, víček, jazyka, pocení, nauzea, zvracení, tachykardie, hypertenze, cefalea, PM neklid, úzkost, přechodné halucinace
- odezní do 4-5 dnů, ihned odezní po požití alkoholu či tlumivých látek

Odvykací stav

- **Mírný**
 - “Roztřesenost” (6 – 8 hod)
- **Závažný**
 - Halucinace (10 – 30 hod)
 - Neuronální excitace → Záchvaty (6 – 48 hod)
 - Delirium Tremens (2 – 5 dnů)

Alkohol - odvykací stav s deliriem

- osoby s anamnesou dlouhodobé, intenzivní konzumace alkoholu
- s křečemi či bez křečí : nástup po 24 až 72 hodinách abstinence
- příznaky : poruchy kvalitativní vědomí, kognitivních f.cí, bludy, halucinace, desorientace, PM neklid, vegetativní poruchy (tachykardie, pocení), třes, poruchy elektrolytů, riziko metab. rozvratu, epi paroxysmy, inverze spánku

CIWA-AR

- Škála pro měření tíže odvykacího stavu po vysazení alkoholu
- 10 položek
- Každá položka hodnocená 0 – 7 body

CIWA-AR

- **Pulz**

- **TK**

- **Položky:**

- 1) **Nauzea a zvracení**

- 2) **Třes**

- 3) **Paroxysmální pocení**

- 4) **Anxieta**

- 5) **Agitovanost**

- 1) **Poruchy hmatu**

- 2) **Poruchy sluchu**

- 3) **Poruchy zraku**

- 4) **Bolest hlavy**

- 5) **Orientovanost a lucidita vědomí**

Patient: _____ Date: _____ Time: _____

Pulse or heart rate, taken for one minute: _____ Blood pressure: _____/_____/_____

Nausea and vomiting. Ask "Do you feel sick to your stomach? Have you vomited?"

Observation:

- 0—No nausea and no vomiting
- 1—Mild nausea with no vomiting
- 2—
- 3—
- 4—Intermittent nausea with dry heaves
- 5—
- 6—
- 7—Constant nausea, frequent dry heaves, and vomiting

Tremor. Ask patient to extend arms and spread fingers apart.

Observation:

- 0—No tremor
- 1—Tremor not visible but can be felt, fingertip to fingertip
- 2—
- 3—
- 4—Moderate tremor with arms extended
- 5—
- 6—
- 7—Severe tremor, even with arms not extended

Paroxysmal sweats

Observation:

- 0—No sweat visible
- 1—Barely perceptible sweating; palms moist
- 2—
- 3—
- 4—Beads of sweat obvious on forehead
- 5—
- 6—
- 7—Drenching sweats

Anxiety. Ask "Do you feel nervous?"

Observation:

- 0—No anxiety (at ease)
- 1—Mildly anxious
- 2—
- 3—
- 4—Moderately anxious or guarded, so anxiety is inferred
- 5—
- 6—
- 7—Equivalent to acute panic states as occur in severe delirium or acute schizophrenic reactions

Agitation

Observation:

- 0—Normal activity
- 1—Somewhat more than normal activity
- 2—
- 3—
- 4—Moderately fidgety and restless
- 5—
- 6—
- 7—Paces back and forth during most of the interview or constantly thrashes about

Tactile disturbances. Ask "Do you have any itching, pins-and-needles sensations, burning, or numbness, or do you feel like bugs are crawling on or under your skin?"

Observation:

- 0—None
- 1—Very mild itching, pins-and-needles sensation, burning, or numbness
- 2—Mild itching, pins-and-needles sensation, burning, or numbness
- 3—Moderate itching, pins-and-needles sensation, burning, or numbness
- 4—Moderately severe hallucinations
- 5—Severe hallucinations
- 6—Extremely severe hallucinations
- 7—Continuous hallucinations

Auditory disturbances. Ask "Are you more aware of sounds around you? Are they harsh? Do they frighten you? Are you hearing anything that is disturbing to you? Are you hearing things you know are not there?"

Observation:

- 0—Not present
- 1—Very mild harshness or ability to frighten
- 2—Mild harshness or ability to frighten
- 3—Moderate harshness or ability to frighten
- 4—Moderately severe hallucinations
- 5—Severe hallucinations
- 6—Extremely severe hallucinations
- 7—Continuous hallucinations

Visual disturbances. Ask "Does the light appear to be too bright? Is its color different? Does it hurt your eyes? Are you seeing anything that is disturbing to you? Are you seeing things you know are not there?"

Observation:

- 0—Not present
- 1—Very mild sensitivity
- 2—Mild sensitivity
- 3—Moderate sensitivity
- 4—Moderately severe hallucinations
- 5—Severe hallucinations
- 6—Extremely severe hallucinations
- 7—Continuous hallucinations

Headache, fullness in head. Ask "Does your head feel different? Does it feel like there is a band around your head?"

Do not rate for dizziness or lightheadness; otherwise, rate severity.

- 0—Not present
- 1—Very mild
- 2—Mild
- 3—Moderate
- 4—Moderately severe
- 5—Severe
- 6—Very severe
- 7—Extremely severe

Orientation and clouding of sensorium. Ask "What day is this? Where are you? Who am I?"

Observation:

- 0—Orientated and can do serial additions
- 1—Cannot do serial additions or is uncertain about date
- 2—Date disorientation by no more than two calendar days
- 3—Date disorientation by more than two calendar days
- 4—Disorientated for place and/or person

Total score: _____ (maximum = 67)

Rater's initials _____

Alkohol - další poruchy vyvolané užíváním

- toxické psychosy : alkoholová halucinosa, žárlivost, paranoia - dlouhodobá konzumace alkoholu, terapie : neuroleptika
- amnestický syndrom - poruchy krátkodobé měti, vštípivosti, terapie : nootropika, trénink vit.B1 (dg. psychologie, abstinence= reversibilita)
- alkoholová demence

Terapie škodlivého užívání alkoholu

- *základ terapie - psychoterapie - KBT(kognitivně behaviorální), rodinná terapie, nácvik sociálních dovedností_*
- *léčba škodlivého užívání : krátká intervence - posouzení stavu, zpětná informace, doporučení, motivace, posilování motivace, svépomocné materiály, organizace (AA www.sweb.cz/aacesko/)*

Terapie odvykacího syndromu u alkoholu

- detoxifikace = nastolení abstinence potlačením abstinenčních příznaků z odnětí alkoholu - princip zkřížené tolerance s alkoholem dávky benzodiazepinů (diazepam, chlordiazepoxid, oxazepam), postupně se snižující
 - $CIWA-AR = 8 - 15 \rightarrow 15 \text{ mg oxazepamu}$
 - $CIWA-AR > 15 \rightarrow 30 \text{ mg oxazepamu}$
- léčba odvykacího stavu s deliriem podpora vitálních f-cí, korekce (minerály, thiamin, tekutiny, ionty) + benzodiazepiny, neuroleptika

Terapie závislosti na alkoholu

- psychoterapie, cíle : získat náhled (od verbálního k produktivnímu = realizace změn) - KBT, dynamická PT, podpůrná
- farmakoterapie :
 - anticravingové* látky: acamprosát, naltrexon,
 - senzitivizující* látky : disulfuram
 - léčba duálních diagnos* (souběžně probíhajících psych. potíže) - např.
 - antidepresiva u depresí
 - podpůrné látky* - nootropika, vitaminy,

Opiáty

Opiáty

- **mechanismus účinku - ovlivnění opioidních receptorů v CNS**
- **opioidy - léky proti bolesti - anodyna, proti kašli -antitusika**
- **opiáty - podskupina opioidů se strukturou blízkou morfinu**
- **morfin(alkaloid opia)kodein, heroin (diacetylmorfin)
methadon,hydromorfin,oxykodin,meperidin,
fentanyl,“farmaka“-
Tramal,Dolsin,Fortral,Valoron, Continus**
- **aplikace:injekčně,kouření,šňupání,inhalová
ní**

Opiáty - akutní intoxikace

- příznaky : apatie, útlum, ospalost, PM retardace ,tupá euforie, pocit, tepla, svědění („mravenci“), zhoršení pozornosti,narušení schopnosti normálního fungování
- objektivní příznaky: mioza, otupělost,setřelá řeč, poruchy vědomí (pro tuto dg.alespoň 1 splněn)
- těžká intoxikace může vést ke komatu s akutním ohrožením života, útlumem dýchání, bradykardií, hypotenzí, hypotermií, komatem, mydriaza, poškrábávání po celém těle

Opiáty - škodlivé užívání

- = „škody „ vzniklé v souvislosti se samotným užíváním opioidů, předcházejí sy závislosti
- somatické i psychické
- nejčastěji : infekční choroby (hepatitidy, HIV), poškození tkání, trombosy

Opiáty - závislost

- rychlý rozvoj
- fyzická i psychická závislosti (vzestup tolerance), silná touha *craving*, obtíže s kontrolou užívání, trvalé užívání i přes vědomí *nebezpečných důsledků*, přednost v užívání látky před jinými aktivitami, *odvykací stav*
- chronické užívání - změny charakterových vlastností (líný, bez zájmu, bez vůle, depresivní, pseudohalucinace před usnutím), období nespavosti, podrážděnosti se střídají s apatií

Opiáty - odvykací stav

- rychlost nástupu závisí na typu zneužívaného opiátu (např. heroin 4-5 hodin od poslední aplikace)
- lehčí : bolest břicha, svalů, průjmy, neklid, nespavost
- těžší : pocení, kýchání, slzení, sekrece z nosu, bolesti nebo křeče svalů, útrobní bolesti, průjem, mydriáza, piloerekce, zvýšení teploty, SF, TK, zívání, poruchy spánku, nechutenství, třesy, nevolnost, zvracení + touha po opiátu
- pro stanovené dg. by měly být přítomny alespon 3 příznaky z uvedených

Opiáty - psychotické poruchy

- **opioidy nevyvolávají psychotické poruchy**

Opiáty - léčba

- terapie akutní intoxikace : zajištění vitálních f-cí, aplikace antidota - naloxon (ihned vyvolá odvykací příznaky)
- terapie odvykacího syndromu: ★
lehčího odvykacího stavu- spasmolytika, příp. NSA + tlumivá neuroleptika buspiron, tiaprid, (příp.benzodiazepiny)
★ těžšího odvykacího stavu = detoxifikace
opiátovými agonisty/antagonisty - buprenorfin, případně v kombinaci s benzodiazepiny, případně detoxifikace opiátovými antagonisty - naltrexon , v USA i detoxifikace opiátovými agonisty - metadon

Opiáty - terapie syndromu závislosti

- **komplexní programy - terapeutická komunita, následná péče, resocializace (roky)**
- **pro opakovaně selhávající pacienty možnost *dlouhodobé udržovací terapie - substituce* = náhrada drogy bezpečnější látkou s obdobným účinkem- methadon (opiát), buprenorfin (opiátový agonista / antagonist)- Temgesic, Subutex**

Kokain

Poruchy vyvolané požíváním kokainu

- **Kokain** - alkaloid obsažený v listech koky
- **Crack** - synteticky upravený kokain
- **Aplikace** : kouření , šňupání, žvýkání, inhalování, injekčně

Kokain - akutní intoxikace

- ***příznaky*** : euforie (veselý, družný, hovorný, touha po pohybu, hyperaktivita až agitovanost, poruchy chování, vymizení zábran, přebytek energie), příjemné halucinace x ale i paranoidní obrazy, afektivní labilita, stereotypní jednání, zvýšená bdělost, neschopnost koncentrace
- ***min. 2 z následujících*** : vzestup TK + SF, mydriasa, pocení, nevolnost, zvracení, zimovřivost, dilatace zornic, PM neklid, bolesti na hrudníku, křeče
- ***!!těžká otrava !!*** delirium, křeče, teplota, slábne krevní oběh, srdeční selhání, úmrtí v důsledku kolapsu dech. centra

Kokain - škodlivé užívání

- somatické poškození : dáno způsobem aplikace kokainu - šňupání - poškození sliznic (až perforace nosního septa), chronické užívání riziko kardiomyopatie, bolesti hlavy
- psychické poškození : depresivní ladění

Kokain - syndrom závislosti, odvykací stav

- závislost pouze psychická
projevy závislosti : tolerance k účinkům euforizujícím, intoxikace pod obrazem panické ataky, psychot. epizody (toxické psychosy), tělové halucinace -(napaden hmyzem), tělesná sešlost, poruchy spánku, somatické potíže (zátěž pro KVA, šňupání poškození nosní sliznice, bolesti srdce, kloubů)
- odvykací stav : psych. symptomy : únava, hlad(dny), touha po látce, podrážděnost, depresivní prožívání (týdny)

Kokain - terapie

- ***terapie akutní intoxikace*** : neklid - omezit + benzodiazepiny iv,po (neuroleptika nejsou vhodná pro kardiotoxicitu, zpomalují vylučování stimulantů), tachykardie, hypertenze - betablokátory, hypertermie - ochlazení
- ***terapie kokainové psychosy*** - neuroleptika
- ***terapie závislosti*** - zahrnuje léčbu doprovodné depresivní symptomatologie, včetně cravingu (antidepresiva - TCA)

Stimulancia

Poruchy vyvolané požíváním stimulantů

- psychomimetika - nefyziologicky budivý efekt na CNS
- *preparáty* :metamfetamin (pervitin), amfetamin, efedrin, fenmetrazin,extase- MDMA (+ halucinogenní účinek), kofein
- *aplikace* : kouření, šňupání, inhalace, inj.,po
- *mechanismus účinku* : zvýšení koncentrace D, NA, S v synaptické štěrbině (blokádu zpětného vychytávání, podporou jejich uvolňování z presynaptické části, inhibicí jejich biodegradace.)

Psychostimulancia - akutní intoxikace

- **dysfunkční chování nebo poruchy vnímání**
- **projevy :zvýšená bdělost, energie, euforie, megalomanie, urychlené PM tempo, urychlené myšlení , výbavnost paměti (na úkor přesnosti), zvýšená nabídka asociací, potlačují hlad, spánek, družnost ,ale i hrubost, afektivní labilita, paranoidní myšlenky, iluze**
- **přítomny min,. 2 z následujících projevů :poruchy srdečního rytmu, vzestup TK, pulsová frekvence, bronchodilatace, pocení, zimovřivost, nauzea, zvracení, dilatace zornic, PM neklid, svalová slabost, křeče**

Stimulancia - užívání

- škodlivé užívání - „jízdy“ (např. několikadenní) - masivní dehydratace, vyčerpání
- závislost pouze psychická - craving - dychtění po látce, rychlý rozvoj tolerance
- toxická psychoza - jednorázové či opakované užití vysoké dávky
paranoidně halucinatorní syndrom (např. ohrožen okolím, zřetelná změna nálady, zrakové, taktilní, sluchové halucinace), **indikace k hospitalizaci, dif.dg.**

Stimulancia - léčba

- terapie akutní intoxikace : observace, zajištění klidného prostředí, rehydratace, při projevech *kardiovaskulárních* komplikací .-beta blokátory, při *psychotických projevech* - benzodiazepiny
- terapie „odvykacího stavu“ - nevyžaduje léčbu, vyjíměčně antidepresiva, příp. tiapridal
- léčba závislosti : psychoterapie
- terapie toxické psychosy - neuroleptika

Halucinogeny

Poruchy vyvolané požíváním halucinogenů

- **přírodní látky: psilocybin (lysohlávky), mezkalin (kaktus), atropin, skopolamin (durman), kys. ibotenová (muchomůrka červená)**
- **syntetické preparáty : LSD (diethylamid kys. lysergové), harmalin**
- **aplikace : perorální**

Halucinogeny - akutní účinky

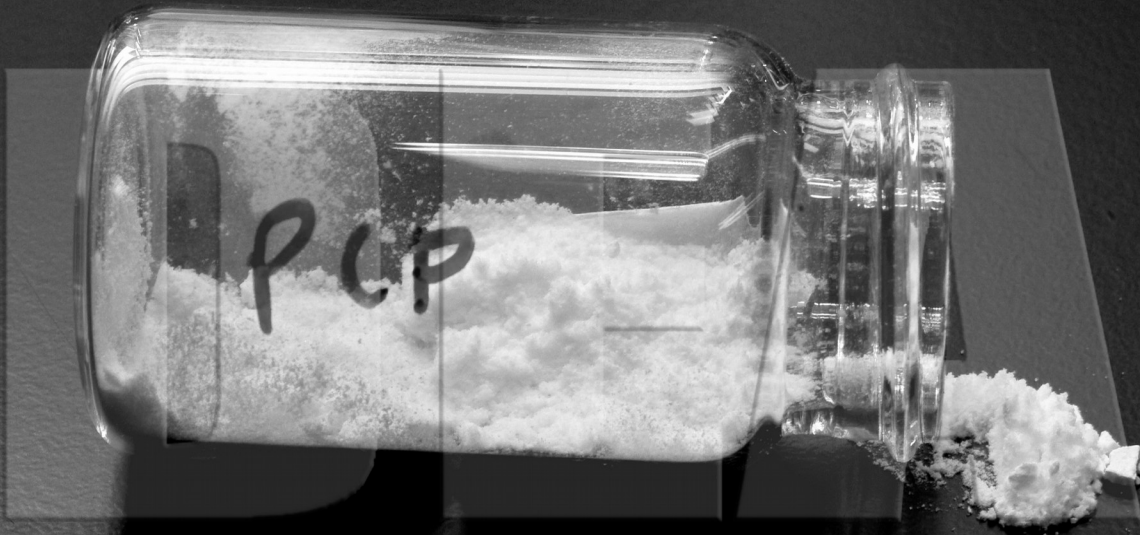
- psychické, vegetativní, neurologické
- akutní intoxikace :
projev dysfunkční chování či poruchy vnímání -
změny emocí (euforie, deprese, anxieta), *změny chování* (agresivita, hyperaktivita), *změny vnímání* (čas, prostor, halucinace - barvy, vize, zostřené vnímání), *změna myšlení* (bludná interpretace reality, pokles kritičnosti), afektivní labilita, impulsivní jednání, pokles kritičností + 2 příznaky z následujícího : pocení, vzestup TK, SF, zimovřivostm třes, hypersalivace, poruchy akomodace, cefalgie, sucho v puse, mydriasa

Halucinogeny

- *není závislost, není odvykací stav*
- *toxická psychóza (dif.dg.akutní intoxikace)*
- ***rizika** : psych.alterace při intoxikaci může být příčinou nehody, panické reakce, agresivní chování, flashbacky (při abstinenci prožívá stav jako pod vlivem halucinogenu, obraz panických atak, psychózy, provokace stres), provokace psychózy (u disponovaných jedinců může pokračovat intoxikace pod obrazem akutní či přechodné psychot. ataky)*

Halucinogeny - terapie

- terapie akutní intoxikace : zajištění stálého dohledu, klidné prostředí, krátká oba od požití - vyvolat zvracení, úzkost, neklid - aplikace neuroleptik, (tiaprid, haloperidol), benzodiazepinů
- terapie psychotických poruch, reminiscencí : neuroleptika (tiaprid, haloperidol)

Delirogeny

Delirogeny

- andělský prach -fencyklidin (PCP),ketamin,
- účinky : halucinogenní + kvalitní poruchy vědomí ve smyslu deliria
- akutní intoxikace : poruchy chování a vnímání (halucinogeny) + porucha vědomí s následnou amnézií, trvání 6-12 hodin, ale i 2-3 týdny (PCP se vylučuje 3-7 dní)

Delirogeny

- příznaky : útočné, agresivní, impulsivní chování, příp stupor, blokáda citlivosti (bdělý, ale nereaguje na senzorické podněty, pohybuje se jako robot - zombie walking,), hypertenze, tachykardie, nystagmus, ataxie, dysartrie, sval.rigidita, grimasování
- terapie akutní intoxikace : diazepam (křeče, hypertonie svalů), neuroleptika při neklidu, agresivitě
- sy závislosti, odvykací stav není

Kanabinoidy

Poruchy vyvolané požíváním kanabinoidů

- **přírodní preparáty : marihuana, hašiš (pryskyřice)**
- **aplikace: kouření (nástup účinku v minutách) , per os (nástup účinku .- hodiny - riziko předávkování)**

Kanabinoidy akutní intoxikace

- projev : dysfunkční chování (desinhibice, agitovanost), změna nálady (euforie, úzkost), abnormity vnímání (vnímání času, zostření smyslových vjemů, myšlenkový trysk, iluze či halucinace), porucha kontaktu s realitou, zhoršení úsudku, zpomalání reakčního času
- vysoké dávky : *delirium*, ale i *panické ataky*
-osobnost uživatele, kanabisová psychotická porucha či *provokace relapsu*
prim. psychotické poruchy

Kanabinoidy

- škodlivé užívání : projevy somatické poškození dýchacích cest - chronické záněty, psychické - anxiosně depresivní stavy, apaticko abulický stav
- závislost : psychická, opakované užívání - poruchy krátkodobé paměti, charakterové změny - zabývání se detaily, pomalost
- není odvykací stav, pocity dysforie, prázdnoty, neklid, nervozita, podrážděnost
 - vysazení při dlouhodobém užívání, spont. úprava

Kanabinoidy - terapie

- *terapie akutní intoxikace* pod obrazem deliria :symptomatická, při neklidu, úzkosti benzodiazepiny (příp.neuroleptika)
- terapie odvykacího syndromu : psychoterapie, při výraznějších projevech možno podávat antidepresiva
- *rizika* :vysoká dávka (požití) - toxická psychóza, provokace relapsu schizofrenie, depresivní stavy

Organická rozpouštědla

Poruchy vyvolané užíváním organických rozpouštědel

- toluen, lepidla, ředidla (ethér, benzen, trichlórethylen)
- aplikace : inhalace
- *akutní intoxikace* : obdoba opilost, (kratší euforické stadium) apatie, letargie, poruchy pozornosti, kolísavá chůze, nastříklé spojivky, setřelá řeč, nystagmus, „zápach“, neostré vidění, svalové slabost
- *škodlivé užívání* : poruchy krve tvorby, imunity, chronické záněty
- *není závislost, není odvykací stav*
- *rizika* : smrtelná intoxikace (asfyxie, srdeční, arytmie), nekontrolovatelné dávkování, poškození vnitřních orgánů, změny osobnosti

Sedativa a hypnotika

Poruchy vyvolané užíváním hypnotik nebo sedativ

- **barbituráty, benzodiazepiny, propandiolová anxiolytika, bromisoval, chloralhydrát, paraaldehyd**
- ***mechanismus* : obsazují vazebné místo na receptorovém komplexu pro GABA (tlumivý efekt) v CNS**
- ***účinky* : sedativní, hypnotický, antidepresivní, anxiolytika, myorelaxans, antiepiletika, spasmolytika**

Benzodiazepiny

symptomatologie poruch

- Akutní intoxikace : pro stanovení dg. nutná přítomnost 1 příznak z následujících : kolísavá chůze, poruchy ve stoji setřelá řeč, nystagmus, porucha vědomí
- obdobná symptomatologie jako u ebriety: tupá euforie, desinhibice, emoční labilita, poruchy chování, útlum, apatie, zhoršení pozornosti, psychomotoriky
- vyšší dávky útlum dechového centra, pokles TK hypotenze, hypotermie, oblenění dávivého reflexu

Benzodiazepiny

symptomatologie poruch

- **škodlivé užívání** : může vyvolat poruchy, pro které bylo užívání zahájeno - poruchy spánku, neklid, úzkost, riziko poruchy kognitivních f-cí projevující se anterográdní amnesií, poruchy vědomí
- **závislost** : *psychická* středně silná, *fyzická* riziko závislosti : dlouhodobé užívání krátkodobě působících preparátů

Benzodiazepiny - symptomatologie poruch

- odvykací stav nástup v závislosti na poločase užívaného preparátu
- *tělesné* : svalové záškuby, epi paroxysmy, nechutenství, pocení, nevolnost, zvracení, vegetativní hypereaktivita
- *psychické* : podrážděnost, nespavost, agitovanost, úzkost, derealizace, delirium, rebound fenomén(návrat původních potíží)

Terapie poruch

- *léčba akutní intoxikace* : často nutná intenzivní péče za monitorování vit. f-cí, forsírovaná alkalická diuresa, hemoperfuze, anitdotum flumazenil u benzodiazepinů
- *léčba odvykacího stavu* : detoxifikace pomalým snižováním znaužívaných preparátů, při neklid + tiaprid
- *léčba závislosti* : není rozdíl od léčby závislosti na alkoholu, abstinence